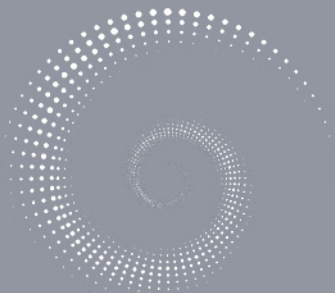

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Ερμηνεία κατ' άρθρο

Άρθρο 100Α

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΥΔΙΚΟΣ

Ηλεκτρονική έκδοση

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΣΠ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ, Ξ. ΚΟΝΤΙΑΔΗΣ, Γ. ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ιούλιος 2024

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΓΜΑ
WATCH.GR

ΑΡΘΡΟ 100Α

Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση και τη λειτουργία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, καθώς και τα σχετικά με την υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων που υπηρετούν σε αυτό. Στην αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Στο κύριο προσωπικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους έχουν ανάλογη εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 88 παράγραφοι 2 και 5 και 90 παράγραφος 5.

Γρηγόρης Αυδίκος

ΕΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αυδίκος Γ., *Ελευθερία της έκφρασης και ΕΣΔΑ, Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας και η εκτέλεσή τους*, 2023· Βενιζέλος Ε., *Το αναθεωρητικό κεκτημένο*, 2002· Διβάνη Χ., *Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους*, 2022· Κουβαράς Η., *Η Διοικητική Δικαιοσύνη ως δικαιοτελεστική λειτουργία*, 2015· Πετροπουλάκος Σ./Ρωσσίδης Γ., «Η αναδιοργάνωση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτος. Προκλήσεις και ευκαιρίες για το μέλλον», στον συλλογικό τόμο: *Αναδιοργάνωση της Διοίκησης και του Κράτους στη Μετά το «Μνημόνιο» Εποχή*, 2014· *Τιμητικός Τόμος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους*, 2008, και ιδίως σε αυτό: Fiengo G., «Τα πρωταρχικά χαρακτηριστικά της δικαστικής υπεράσπισης του Κράτους στην Ιταλία»· Αργυρόπουλος Χ., «Η πρόδρομη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος και η συμβολή του Ν.Σ.Κ.»· Βόγλης Κ., «Το Νομικό Συμβούλιο και η λειτουργία του Κράτους»· Δημακόπουλος Γ./Δημακοπούλου Χ., «Ο Δικαστικός Σύμβουλος Μιχαήλ Ν. Ταταράκης και η συγκρότησις Νομικού Συμβουλίου 22-6-1982»· Μπακάλης Κ., «Η "οινεί" δικαιοδοτική αρμοδιότητα του Ν.Σ.Κ.»· Παπαγρηγορίου Β., «Η Avvocatura Dello Stato, το ιταλικό μοντέλο νομικής υπηρεσίας του Κράτους»· Παπαδημητρίου Γ., «Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και Σύνταγμα»· Τροβά Ε., «Η αμεροληψία των μεν και των δε»· Τσίρος Ν., «Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτος ως σύγχρονο Διοικητικό Σύστημα»· Φατούρου Χ., «Άρθρο 110Α», σε: Φ. Σπυρόπουλος/Ξ. Κοντιάδης/Χ. Ανθόπουλος/Γ. Γεραπετρίτης (επιστ. διεύθ.), *Σύνταγμα, Κατ' άρθρο ερμηνεία*, 2017.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
II. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ.....	3
III. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	5
IV. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ.....	6
V. ΑΝΑΛΟΓΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 88 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 2 ΚΑΙ 5 ΚΑΙ 90 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 5 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ.....	6
VI. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΙΣ ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΝΣΚ.....	7
1. Προαγωγή στον βαθμό του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου του ΝΣΚ και αιτιολογία.....	7
2. Μειοψηφία στο ζήτημα της αιτιολογίας στην προαγωγή στον βαθμό Προέδρου ή του Αντιπροέδρου του ΝΣΚ.....	8
3. Αιτιολογία στις προαγωγές του λοιπού προσωπικού του ΝΣΚ.....	10
VII. ΜΟΝΙΜΟΤΗΤΑ.....	10
VIII. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΣΤΙΣ ΛΟΙΠΕΣ Υ ΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΝΣΚ.....	11
1. Προηγούμενη ακρόαση και προαγωγή των μελών του ΝΣΚ.....	11
2. Συμμετοχή μελών του Υπηρεσιακού Συμβουλίου που εξέτασε το ζήτημα στην κατόπιν προσφυγής διαδικασία στην Ολομέλεια του ΝΣΚ.....	11
3. Συνταγματικότητα της προϋπόθεση διετούς υπηρεσίας στην επαρχία για προαγωγή.....	12
4. Ασυμβίβαστο μελών του ΝΣΚ με άλλη μισθωτή υπηρεσία ή εργασία και εύρος εξαίρεσης.....	12
5. Εύρος του ακυρωτικού ελέγχου σε μετάθεση μέλους του ΝΣΚ χωρίς αίτηση.....	13

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (εφεξής ΝΣΚ), ένα μεγάλο σώμα της Διοίκησης με συνταγματική κατοχύρωση από το 2001, αποτελεί σύμφωνα με τον ισχύοντα Οργανισμό του (βλ. άρθ. 3 ν. 4831/2021, ΦΕΚ τ. Α' 170/23.09.2021) ενιαία ανώτατη Αρχή του Κράτους, η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών και εδρεύει στην Αθήνα. Αποστολή του, σύμφωνα με το άρθρο 100Α του Συντάγματος, είναι *ιδίως* η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου, η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Εγγράφεται στην παράδοση των κρατών της ηπειρωτικής Ευρώπης που η εκπροσώπηση και νομική υποστήριξη του Κράτους υπάγεται, κατά κανόνα, απ' ευθείας σε ειδική κρατική υπηρεσία, όργανο ή αρχή, όπως για παράδειγμα στην Ιταλία, την Αυστρία και την Ισπανία¹.

1

II. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η απарίθμηση των αρμοδιοτήτων του στο άρθρο 100Α Σ. προκύπτει από το ίδιο το γράμμα της διάταξης (*ιδίως*) αλλά και από τον παραπάνω Οργανισμό του ΝΣΚ ότι είναι ενδεικτική, μιας και ο Οργανισμός του και ενίοτε άλλοι ειδικοί νόμοι αναθέτουν πρόσθετες αρμοδιότητες και καθήκοντα στους λειτουργούς του. Οι αρμοδιότητες του ΝΣΚ προσδιορίζονται στο άρθρο 4 του Οργανισμού του², στο οποίο, πέρα από την ενδεικτική αναφορά των αρμοδιοτήτων του ΝΣΚ στο Σύνταγμα και επιπλέον από τις ήδη θεσπισθείσες –στο παρελθόν– αρμοδιότητες με τον προϊσχύοντα Οργανισμό του (ν. 3086/2002, Α' 324), προστέθηκαν νέες, όπως η επεξεργασία της διαιτητικής ρήτρας πριν από τη συνομολόγησή της (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 4831/2021).

2

Για να αντιληφθεί κανείς πιο παραστατικά το εύρος των βασικών αρμοδιοτήτων του αρκεί να σημειωθεί (βλ. αιτιολογική έκθεση ν. 4831/2021) ότι οι λειτουργοί του ΝΣΚ παρίστανται σε όλα τα δικαστήρια της ημεδαπής, διοικητικά, πολιτικά, ποινικά, στο Ελεγκτικό Συνέδριο, στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 Σ. και στο ΑΕΔ, στα Δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΔΕΕ και ΓΔΕΕ που εδρεύουν στο Λουξεμβούργο, στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του Συμβουλίου της Ευρώπης που εδρεύει στο Στρασβούργο (ενώ παράλληλα έχουν συντονιστικό ρόλο στην εκτέλεση των σχετικών αποφάσεων του ΕΔΔΑ που εποπτεύει η Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης) και σε διεθνή διαιτητικά κέντρα, όπως τα ICC, ICSID, LCIA, ενώ γνωμοδοτούν και επιλύουν εξωδικαστικά και συμβιβαστικά δι-

3

¹ Β. Παπαγρηγορίου, «Η Avvocatura Dello Stato, το ιταλικό μοντέλο νομικής υπηρεσίας του Κράτους», σε: *Τιμητικός Τόμος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους*, 2008, σελ. 5. Για την περίπτωση της Ισπανίας και την Abogacía General del Estado βλ. περισσότερες πληροφορίες στο [link](#).

² Βλ. το άρθ. 4 ν. 4831/2021 για μια λεπτομερειακή απарίθμηση των αρμοδιοτήτων, η οποία εκφεύγει του πεδίου του παρόντος.

αφορές μεταξύ Δημοσίου και ιδιωτών. Χειρίζονται κάθε χρόνο πάνω από 50.000 δικαστικές υποθέσεις του Δημοσίου και των φορέων που εκπροσωπούν, συμμετέχουν σε 625 Επιτροπές και Συμβούλια που λειτουργούν στον στενό και ευρύτερο δημόσιο τομέα και καθοδηγούν τη Διοίκηση με νομικές συμβουλές και γνωμοδοτήσεις.

- 4 Το ΝΣΚ ασκεί τις παραπάνω αρμοδιότητές του, με την Ολομέλεια (Πλήρη, Τακτική Α' και Β' και Διακοπών), τα Τμήματα, τους Σχηματισμούς, τα Γραφεία Νομικού Συμβουλίου, τα Ειδικά Γραφεία, τα Δικαστικά Γραφεία, τους δικηγόρους του Δημοσίου, τις δικηγορικές εταιρείες και τους δικηγόρους της αλλοδαπής (βλ. άρθ. 4 παρ. 5 ν. 4831/2021).
- 5 Από τα παραπάνω είναι εμφανές ότι το έργο του ΝΣΚ δεν εξαντλείται στην εξαιρετικά σημαντική λειτουργία που επιτελεί στην ημεδαπή αλλά εξακτινώνεται σε όλο τον κόσμο μέσα από τη διεθνή του δραστηριότητα, στο ΔΕΕ, το ΕΔΔΑ, την Εκτέλεση των αποφάσεων του ΕΔΔΑ, τις διεθνείς διαιτητικές διαφορές αλλά και την παρακολούθηση και έλεγχο (βλ. άρθ. 31 ν. 4831/2021) των δικών του Δημοσίου στην αλλοδαπή (ενίστε σε εξαιρετικά σημαντικές υποθέσεις³) μέσα από τη συνεργασία με αλλοδαπές δικηγορικές εταιρείες και δικηγόρους.
- 6 Η εκτεταμένη αξιοποίηση των λειτουργιών του ΝΣΚ σε όλο το φάσμα των εργασιών του δημοσίου εν γένει τομέα, ίσως οδήγησε στη ρητή πρόβλεψη στον Οργανισμό του ότι η ανάθεση στους λειτουργούς του ΝΣΚ πρόσθετων αρμοδιοτήτων και καθηκόντων πέραν των προβλεπόμενων στον Οργανισμό του γίνεται με νόμο αλλά μετά από προηγούμενη γνώμη του Προέδρου του ΝΣΚ (βλ. άρθ. 4 παρ. 6 ν. 4831/2021), ώστε να διαφυλαχθεί ότι έχουν ληφθεί υπόψη το πεπερασμένο των πόρων του⁴ ή/και οι ήδη υπάρχουσες κάθε φορά υπηρεσιακές του ανάγκες.
- 7 Μάλιστα, το 2021, σχεδόν είκοσι έτη μετά την έκδοση του εκτελεστικού του Συντάγματος νόμου 3068/2002, επιχειρήθηκε με την υιοθέτηση νέου Οργανισμού του ΝΣΚ (ν. 4831/2021) η ταχύτερη και αρτιότερη λειτουργία του για την παροχή υψηλού επιπέδου, εξειδικευμένων νομικών υπηρεσιών στο Δημόσιο και στους λοιπούς φορείς που εκπροσωπεί, μέσω της μεταρρύθμισης των δομών και της λειτουργίας του (βλ. άρθ. 1 ν. 4831/2021)⁵. Οι σημαντικότερες καινοτομίες του τελευταίου είναι η πρόβλεψη για

³ Βλ. εντελώς ενδεικτικά τη δίκη για ένα χάλκινο αγαλματίδιο στις ΗΠΑ, η νομική σημασία της οποίας προσέκλυσε την προσοχή του Reuters, διαθέσιμο στο [link](#).

⁴ Στις 31 Δεκεμβρίου 2023 υπηρετούσαν στο ΝΣΚ τετρακόσιοι εξήντα (460) λειτουργοί, σύμφωνα με την ετήσια έκθεση το 2023, βλ. [link](#).

⁵ Βλ. αναλυτικότερα στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4831/2021 τα εξής: «2. Στόχος των αλλαγών που εισάγει ο νέος Οργανισμός, είναι το ΝΣΚ να συνεχίσει την επιτυχημένη πορεία ενάμισι αιώνα περίπου, να αναβαθμίσει και να εναρμονίσει τις υπηρεσίες του στις σύγχρονες προκλήσεις και να προσφέρει ακόμα υψηλότερης ποιότητας νομικές υπηρεσίες στο Δημόσιο και στους δεκάδες λοιπούς φορείς (Ανεξάρτητες Αρχές, ν.π.δ.δ., ΑΕΙ) των οποίων ενεργεί τη νομική υποστήριξη. Να διεξάγει τις

τη δημιουργία θεματικών Σχηματισμών και ο ψηφιακός του μετασχηματισμός⁶. Πως όμως φτάσαμε ως εδώ;

III. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Το ΝΣΚ απαριθμεί σήμερα μια ιστορική εξέλιξη και πορεία 142 ετών, καθώς αυτό συστάθηκε με τον ν. ΑΚΑ/1882 «Περί Νομικών Συμβούλων» (ΦΕΚ 54/23.06.1882), αποτελώντας έτσι ένα διαχρονικό θεσμό του ελληνικού Κράτους. Έκτοτε, το νομικό του πλαίσιο υπέστη πολλές τροποποιήσεις και αλλαγές (βλ. ν. 473/1914, β.δ. της 8^{ης}.11.1918, α.ν. 19^{ης}.11.1935, α.ν. 2374/1940, α.ν. 427/1945, β.δ. 6/1961, ν. 1256/1982, ν. 1884/1990, ν. 1947/1991, π.δ. 282/1996), με βασική όμως διαχρονική κατεύθυνση τη σταδιακή ανάπτυξή του σε αρμοδιότητες, προσωπικό και γεωγραφική εξάπλωση ανά την επικράτεια. Το παραπάνω δεν ίσχυσε μόνο για μια περίοδο περίπου οκτώ ετών, μεταξύ του ν. 1256/1982⁷ που μετέτρεψε το ΝΣΚ σε διεύθυνση του Δικαστικού του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και του ν. 1884/1990, με το άρθρο 39 του οποίου ανασυστάθηκε το ΝΣΚ ως ενιαία ανώτατη αρχή με την επαναφορά των περισσότερων προγενεστερών αρμοδιοτήτων του. Σταθμό στην εξέλιξή του υπήρξε η συνταγματική του κατοχύρωση το 2001, σε συνέχεια της οποίας εκδόθηκαν ο εκτελεστικός του Συντάγματος ν. 3086/2002 (Οργανισμός του ΝΣΚ) και το π.δ. 238/2003 (Εκτέλεση των διατάξεων περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους), τα οποία μετά από μια περίπου εικοσαετή εφαρμογή καταργήθηκαν (άρθ. 124 ν. 4831/2021) και αντικαταστάθηκαν από το νέο Οργανισμό του ΝΣΚ (ν. 4831/2021).

Μετά την κατάργηση του ν. 3086/2002 και του π.δ. 238/2003, τα σχετικά ζητήματα ρυθμίζονται μόνο από τον ν. 4831/2021 κι όχι –συμπληρωματικά όπως πριν το 2021– από κάποιο προεδρικό διάταγμα. Είχε ωστόσο κριθεί⁸ (ΣτΕ 846/2013), υπό το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο, ότι από το άρθρο 100Α Σ. συνάγεται ότι η ρύθμιση της υπηρεσια-

---

εργασίες του, με έναν πιο ευέλικτο, σύγχρονο και αποτελεσματικό τρόπο, προσιτό προς τη Διοίκηση και φιλικό προς τους πολίτες, απαλλαγμένο από αγκυλώσεις και αχρείαστες γραφειοκρατικές πρακτικές, που θα αξιοποιεί, αφενός την υψηλή επιστημονική κατάρτιση των λειτουργών του και αφετέρου τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η τεχνολογία. Η επίτευξη των παραπάνω στόχων διευκολύνεται με τον εκτεταμένο ψηφιακό μετασχηματισμό του ΝΣΚ που ήδη βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη και συμβαδίζει με τον ψηφιακό μετασχηματισμό του υπόλοιπου δημόσιου Τομέα και των δικαστηρίων».

⁶ Βλ. αναλυτικά Χ. Διβάνη, *Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους*, 2022.

⁷ Βλ. κριτική στην επιλογή αυτή και περιγραφή της αντίδρασης του ΝΣΚ Χ. Διβάνη, *Η Ιστορία του Νομικού Συμβουλίου*, ό.π., σελ. 49-55.

⁸ Η υπόθεση αφορούσε αίτηση ακύρωσης με την οποία ο αιτών επικαλέστηκε ότι η διάταξη του άρθρου 61 παρ. 3 εδάφ. β' ν. 3086/2002, η οποία παρείχε νομοθετική εξουσιοδότηση στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να ρυθμίσει το ζήτημα της υπηρεσιακής καταστάσεως των λειτουργών του ΝΣΚ ήταν αντίθετη με το άρθ. 100Α Σ.

κής καταστάσεως του προσωπικού του ΝΣΚ δεν επιφυλάσσεται αποκλειστικώς υπέρ του τυπικού νόμου αλλά είναι δυνατόν να ρυθμιστεί και με προεδρικό διάταγμα, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις έγκυρης νομοθετικής εξουσιοδότησης του άρθρου 43 παρ. 2 Σ. (πρβλ. ΣΕ 3286/2011). Όπου ο συνταγματικός νομοθέτης θέλησε να εξαιρέσει ένα αντικείμενο από τη νομοθετική εξουσιοδότηση το όρισε ρητώς, ενώ όπου στο Σύνταγμα ορίζεται «νόμος» νοείται ο ουσιαστικός νόμος και όχι ο τυπικός.

IV. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΟΧΥΡΩΣΗ

- 10 Τα ελληνικά Συντάγματα (πριν το 2001) δεν περιλάμβαναν το ΝΣΚ στις διατάξεις του. Για πρώτη φορά αυτό έγινε στη συνταγματική αναθεώρηση του 2001⁹ που συμπεριέλαβε το άρθρο 100Α στο Σύνταγμα, το οποίο κατοχυρώνει συνταγματικά το ΝΣΚ και τον σκληρό πυρήνα των αρμοδιοτήτων του με το από 6 Απριλίου 2011 Ψήφισμα της Ζ΄ Αναθεωρητικής Βουλής (ΦΕΚ τ. Α΄ 84/17.04.2001). Η κατοχύρωση αυτή είχε τρεις κατά βάση συνέπειες, τη δέσμευση του κοινού νομοθέτη για την ύπαρξη και τις βασικές αρμοδιότητες του ΝΣΚ, συνταγματικά κατοχυρωμένες εγγυήσεις που απολαμβάνει το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ και συνταγματικά κατοχυρωμένη επιλογή των μελών του Προέδρου και των Αντιπροέδρων του από το Υπουργικό Συμβούλιο. Μετά τη συνταγματική αναθεώρηση έχει παγίως κριθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας ότι σύμφωνα με το άρθρο 100Α Σ., το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αποτελεί συνταγματικά κατοχυρωμένο σώμα της Διοίκησης με ιδιαίτερο θεσμικό ρόλο και αρμοδιότητες (βλ. ΣτΕ 411-413, 1793/2011 Ολ και 300/2021, 626/2020 7μ., 2853/2019, 3054/2013, 2243-2244/2011 7μ, ΣτΕ 1190/2022 Ολ.). Ενόψει του χαρακτήρα αυτού του ΝΣΚ, θεσπίζονται αυξημένες εγγυήσεις για τα μέλη του κύριου προσωπικού αυτού, τα οποία αποτελούν μόνιμους ανώτατους δημόσιους λειτουργούς (βλ. ΣτΕ Επ.Αν. 1/2017).

V. ΑΝΑΛΟΓΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 88 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 2 ΚΑΙ 5 ΚΑΙ 90 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 5 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

- 11 Στο άρθρο 100Α Σ. καθορίστηκε ότι στα μέλη του ΝΣΚ (που είναι μόνιμοι ανώτατοι δημόσιοι λειτουργοί, βλ. άρθ. 3 ν. 4831/2021) έχουν ανάλογη εφαρμογή οι παρ. 2 και 5 του άρθρου 88 και η παρ. 5 του άρθρου 90 Σ., ρύθμιση που επαναλαμβάνει και ο ισχύον Οργανισμός του ΝΣΚ. Η πρώτη επισήμανση σχετικά με τη διάταξη αυτή είναι ότι με αυτή κατοχυρώνεται συνταγματικά για το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ η αναλογική εφαρμογή συγκεκριμένων προσωπικών εγγυήσεων που ισχύουν για τους δικαστές

⁹ Για μια αναλυτική περιγραφή της πορείας της συνταγματικής αναθεώρησης σε αυτό το ζήτημα και των βασικών καινοτομιών της βλ. Γ. Παπαδημητρίου, «Νομικό Συμβούλιο του Κράτους και Σύνταγμα», σε: *Τιμητικός Τόμος του Νομικού Συμβουλίου, ό.π.*

κι όχι όλων στο σύνολό τους¹⁰. Έχει, εξάλλου, κριθεί νομολογιακά (ΣτΕ 2497/2021, Ολ. 1793/2011), κατά γραμματική και τελεολογική ερμηνεία, ότι αν ήθελε ο συνταγματικός νομοθέτης να εφαρμόζονται και οι μη ρητά απαριθμούμενες στο άρθρο 100Α διατάξεις που αφορούν τους δικαστές, θα έπρεπε, ενόψει και του εξαιρετικού χαρακτήρα αλλά και του ιδιαίτερα σοβαρού ρυθμιστικού περιεχομένου της συνταγματικής διάταξης, η τελευταία να το ορίζει ρητά.

Οι συγκεκριμένες συνταγματικές διατάξεις που εφαρμόζονται αναλογικά έχουν ως συνέπεια για το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ τη συνταγματική κατοχύρωση της εξομίσωσης των αποδοχών τους με αυτές των δικαστικών λειτουργών, την ανάλογη βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη, την επίλυση των νομικών ζητημάτων που σχετίζονται με τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση τους από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99 όταν αυτές μπορεί να αφορούν ευρύτερο κύκλο προσώπων, την υποχρεωτική αποχώρηση από την υπηρεσία μόλις συμπληρώνουν το εξηκοστό πέμπτο ή εξηκοστό έβδομο έτος αναλόγως του βαθμού που κατέχουν και την προαγωγή σε θέση Προέδρου και Αντιπροέδρου με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου. 12

VI. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΙΣ ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΝΣΚ

1. Προαγωγή στον βαθμό του Προέδρου ή του Αντιπροέδρου του ΝΣΚ και αιτιολογία

Από τον συνδυασμό των άρθρων 100Α και 90 παρ. 5 προκύπτει ότι *δεν επιβάλλεται* από το Σύνταγμα, ενόψει και της φύσης των θέσεων του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του ΝΣΚ, ως θέσεων της ηγεσίας ενός μεγάλου και ήδη συνταγματικά κατο- 13

¹⁰ Βλ. Ibidem, σελ. 34. όπου επίσης σημειώνεται ότι το άρθρ. 100Α δεν παραπέμπει στο άρθρο 87 παρ. 1 και 2 Σ. και τις εκεί προβλεπόμενες λειτουργικές εγγυήσεις αλλά κι ότι τα μέλη του ΝΣΚ απολαύουν ανεξαρτησία όταν γνωμοδοτούν.

Θα πρέπει, ωστόσο συμπληρωματικά προς τα ανωτέρω να υπογραμμιστεί ότι, αν και το άρθρ. 100Α δεν παραπέμπει στο άρθρ. 87 Σ., εντούτοις, κατοχυρώνεται νομοθετικά στον Οργανισμό του ΝΣΚ (βλ. άρθρ. 26 ν. 4831/2021 και παρόμοια –αν και ατελέστερη– διατύπωση στο άρθρ. 37 υπό τον προϊσχύοντα ν. 3086/2002) ότι «Οι λειτουργοί του ΝΣΚ ... απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και κατά την άσκηση των καθηκόντων, τα οποία τους έχουν ανατεθεί ή ασκούν λόγω της ιδιότητάς τους και υπόκεινται αποκλειστικά στο Σύνταγμα, στους νόμους και στη συνείδησή τους». Συναφής είναι και η κρίση του ΣτΕ (ΣτΕ 274/2007), η οποία απέρριψε λόγο ακύρωσης (στο πλαίσιο προσβολής πειθαρχικής ποινής που επέβαλε πειθαρχικό συμβούλιο με τη συμμετοχή μέλους του ΝΣΚ) που πρόβαλε ότι τα μέλη του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ «δεν έχουν τα εκέγγυα ανεξαρτησίας για να κρίνουν υποθέσεις που αύριο θα κληθούν να υποστηρίξουν στα δικαστήρια ως εκπρόσωποι του Δημοσίου» σημειώνοντας (το ΣτΕ) ότι τα μέλη του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, οφείλουν κατά νόμο (βλ. την τότε ισχύουσα διάταξη του άρθρ. 37 ν. 3086/2002) να επιτελούν τα καθήκοντά τους, με γνώμονα το Σύνταγμα και τους νόμους.

χυρωμένου σώματος της Διοίκησης με ιδιαίτερο θεσμικό ρόλο και αρμοδιότητες, να αιτιολογείται ειδικά από το Υπουργικό Συμβούλιο η επιλογή των προαγόμενων, αλλά επαφίεται η ρύθμιση του ζητήματος αυτού, όπως και όλων των σχετικών με την υπηρεσιακή κατάσταση των μελών του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους θεμάτων, στον κοινό νομοθέτη με τον προβλεπόμενο στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 100Α εκτελεστικό νόμο του Συντάγματος (ΣτΕ Ολ. 411/2011, Ολ. 1793/2011, 2947/2021). Ούτε τέτοια ειδική υποχρέωση αιτιολόγησης υπήρχε από το Υπουργικό Συμβούλιο της επιλογής των προαγόμενων στις πιο πάνω θέσεις υπήρχε στον ν. 3086/2002 (ΣτΕ Ολ. 411/2011), γεγονός που δεν φαίνεται να μεταβλήθηκε στον νέο Οργανισμό (ν. 4831/2021). Ενόψει των ανωτέρω, αλλά και της φύσης των εν λόγω θέσεων (ανώτατων ιεραρχικών βαθμίδων του ΝΣΚ), και επιτελικών καθηκόντων που πρόκειται να ασκήσουν οι προαγόμενοι στις εν λόγω θέσεις, συνάγεται ότι, το Υπουργικό Συμβούλιο, ασκώντας την κατά τις διατάξεις αυτές αρμοδιότητά του, έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια να επιλέξει αυτόν που κατά την κρίση του συγκεντρώνει τα περισσότερα ουσιαστικά προσόντα για την κατάληψη της θέσης, δεν υποχρεούται δε να αιτιολογεί ειδικά την πρόκριση αυτού έναντι των λοιπών εκόντων τα τυπικά προς προαγωγή προσόντα, εκτός από την περίπτωση που κάποιος παραλειπόμενος υπερέχει καταδήλως κατά τα ουσιαστικά προσόντα έναντι του προκριθέντος (βλ. ΣτΕ. 994/2004, 7μ. 185-8/1997, Ολ. 1391-2/1975, Ολ. 2514-6/1965). Η ως άνω δε υποχρέωση παραθέσεως ειδικής αιτιολογίας μόνο σε περίπτωση κατάδηλης υπεροχής παραλειφθέντος έναντι του προκριθέντος διασφαλίζει τον έλεγχο από τον ακυρωτικό δικαστή της εντός των νομίμων ορίων ασκήσεως της προαναφερθείσας ευρείας διακριτικής ευχέρειας εκ μέρους της Διοίκησης και είναι επιτρεπτή, κατά τα προεκτεθέντα, από τις ειδικές περί του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους διατάξεις του άρθρου 100Α Σ. (ΣτΕ Ολ. 411/2011, Ολ. 1793/2011, 2947/2021).

2. Μειοψηφία στο ζήτημα της αιτιολογίας στην προαγωγή στον βαθμό Προέδρου ή του Αντιπροέδρου του ΝΣΚ

- 14 Ιδιαίτερο ενδιαφέρον όμως στο ίδιο ζήτημα (αν δηλαδή απαιτείται αιτιολογία της επιλογής του Υπουργικού Συμβουλίου του Προέδρου και Αντιπροέδρου του ΝΣΚ) έχει η *μειοψηφία* που έχει διατυπωθεί στο παρελθόν¹¹ (βλ. μειοψηφία στις ΣτΕ Ολ. 411/2011,

¹¹ Η μειοψηφία αυτή δεν εμφανίζεται στη νεότερη –πλην τμήματος– απόφαση του ΣτΕ 2947/2021. Στην τελευταία η μειοψηφία επικαλέστηκε τα εξής: «Αν και κατά τη γνώμη του Παρέδρου Ε. Αργυρού το Υπουργικό Συμβούλιο κατά την επίδικη κρίση για την προαγωγή της παρεμβαίνουσας στη θέση του Αντιπροέδρου του Ν.Σ.Κ. επανέλαβε στην αιτιολογία του, κατά λέξη, τη διατύπωση που είχε περιλάβει το αντίστοιχο Υπουργικό Συμβούλιο σε προηγούμενες κρίσεις (βλ. ΣτΕ 904/2004, 411-413/2011, 1793/2011), επικαλούμενο "την εν γένει επιστημονική συγκρότηση, το ήθος, την εργατικότητα και τα διοικητικά προσόντα (των κρινόμενων) λαμβάνοντας υπόψη και τη διαμορφωμένη ευρύτερη για τον

Ολ. 1793/2011). Η μειοψηφία αυτή σημειώνει ότι μόνο κατ' εξαίρεση επιτρέπεται απόκλιση από τον κανόνα της αιτιολογίας των δυσμενών διοικητικών πράξεων και υπογραμμίζει ότι στην περίπτωση αυτή ούτε το Σύνταγμα (αφού η διάταξη του άρθ. 90 παρ. 6 Σ. δεν εφαρμόζεται στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ), ούτε ο κοινός νομοθέτης προβλέπουν ρητά τέτοια εξαίρεση, ούτε αυτή επιβάλλεται από τις ειδικές συνθήκες της περίπτωσης. Ως προς τις τελευταίες αντιπαραβάλει την κατάληψη θέσεων πολιτικής εμπιστοσύνης (π.χ. προαγωγή στους πρεσβευτικούς βαθμούς) σε σχέση τη φύση και τη λειτουργία του ΝΣΚ το οποίο λειτουργεί με βάση τις αρχές τις νομικές επιστήμης, ως επιστημονικό σώμα, και άρα τα μέλη του δεν ταυτίζονται «με τους καταλαμβάνοντες θέσεις ανωτάτων ιεραρχικών βαθμίδων της εν στενή εννοία δημοσιοϋπαλληλικής ιεραρχίας, οι οποίοι καλούνται να εφαρμόσουν κυβερνητικές επιλογές. Το Σύνταγμα, λοιπόν, το ίδιο, επιτάσσει το προσωπικό του ΝΣΚ να λειτουργεί κατά βάση ως επιστημονικό σώμα με ανεξαρτησία γνώμης και όχι με βάση το κριτήριο της σχέσης εμπιστοσύνης με την πολιτική ηγεσία των Υπουργείων. Λαμβάνουν βεβαίως τα μέλη του ΝΣΚ εντολές από την εν λόγω πολιτική ηγεσία σε σχέση με την σκοπιμότητα αναγνωρίσεως απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή συμβιβασμού σε διαφορές, στις οποίες εμπλέκεται το Δημόσιο, και οφείλουν τελικώς να τις εφαρμόζουν, όμως και στις περιπτώσεις αυτές οφείλουν να ενημερώνουν την ηγεσία αυτή για το τι επιτάσσει σε κάθε περίπτωση ο νόμος και το Σύνταγμα και δεν είναι απλά εκτελεστικά όργανα. Μόνο λειτουργώντας κατ' αυτό τον τρόπο μπορεί το ΝΣΚ να προστατεύσει με τρόπο αποτελεσματικό το ευρύτερο δημόσιο συμφέρον. Για τον λόγο, εξ άλλου, αυτό, προκειμένου, δηλαδή, να τονισθεί η σπουδαιότητα της αποστολής αυτής, προέβη ο συντακτικός νομοθέτης, με τη συνταγματική αναθεώρηση του έτους 2001, στην θέσπιση των διατάξεων του άρθρου 100Α, και όχι προκειμένου να καθιερώσει μία προσέγγιση του υπηρεσιακού καθεστώτος του εν λόγω Σώματος με

καθένα γνώμη και συνεκτιμώντας και τη σειρά αρχαιότητάς τους". Η αναφορά όμως στα στοιχεία και δεδομένα του υπηρεσιακού φακέλου των υποψηφίων γενικώς, όπως είχαν περιληφθεί στις ως άνω εισηγήσεις του Υπουργού Οικονομικών, χωρίς να εξειδικεύονται εκείνα τα οποία ελήφθησαν υπ' όψιν από το Υπουργικό Συμβούλιο προκειμένου να καταλήξει στην επίδικη επιλογή, και χωρίς καμία εξετασμένη κρίση επί των ως άνω προσόντων, δεν μπορεί να οδηγήσει στη συναγωγή ασφαλούς κρίσης για την επιστημονική συγκρότηση, το ήθος, την εργατικότητα και τα διοικητικά προσόντα των υποψηφίων. Εξάλλου, η παραπομπή, στην αιτιολογία της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου, "στη διαμορφωμένη ευρύτερη για κάθε κρινόμενο γνώμη", αποτελεί πλέον παρωχημένο στοιχείο κρίσης, διότι το στοιχείο αυτό θα μπορούσε να ληφθεί επιτρεπώς υπ' όψιν μόνο καθόσον δεν είχε καθιερωθεί η τήρηση ατομικών στοιχείων υπηρεσιακής ικανότητας (ΣτΕ 1391/1975, 2514/1965)· ήδη δε ο ατομικός φάκελος του αιτούντος και της παρεμβαίνουσας τηρείται στην Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ., σύμφωνα με το άρθρο 8 του π.δ. 238/2003, περιλαμβάνει δε όλα τα στοιχεία και έγγραφα που αναφέρονται στον διορισμό και στην προσωπική και υπηρεσιακή τους κατάσταση ως μελών του Ν.Σ.Κ. Κατόπιν τούτου, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή, ο προβαλλόμενος λόγος ακύρωσης περί παντελούς έλλειψης αιτιολογίας της απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου θα έπρεπε να γίνει δεκτός».

εκείνο των δικαστικών λειτουργιών, στο ζήτημα της επιλογής των μελών του προεδρείου του. Το τελευταίο σαφώς προκύπτει και από το γεγονός ότι στο εν λόγω άρθρο, ενώ γίνεται παραπομπή στο άρθρο 90 παρ. 5 του Συντάγματος (με αποτέλεσμα να καθιερώνεται στις εν λόγω προαγωγές η διαδικασία της εκδόσεως προεδρικού διατάγματος εκδομένου ύστερα από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου) δεν γίνεται ταυτόχρονα παραπομπή και στην παρ. 6 του εν λόγω άρθρου. Με βάση τα προεκτεθέντα, πρέπει να γίνει δεκτό, ότι το Υπουργικό Συμβούλιο οφείλει, κατά την εκ μέρους του επιλογή του Προέδρου και των Αντιπροέδρων του ΝΣΚ, κατ' εφαρμογή του σχετικού γενικής ισχύος κανόνα, να αιτιολογεί πλήρως την σχετική του κρίση με εκτίμηση των υποψηφίων επί τη βάση των νομίμων προσόντων τους. Είναι δε τα προσόντα αυτά, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 44 του ν. 3086/2002, συνολικώς ερμηνευόμενες, τα προσόντα α) του ήθους και σθένους, β) της επιστημονικής κατάρτισης και γ) της επιμέλειας, εργατικότητας και υπηρεσιακής απόδοσης».

3. Αιτιολογία στις προαγωγές του λοιπού προσωπικού του ΝΣΚ

- 15 Οι προαγωγές των μελών του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, πλην του Προέδρου και Αντιπροέδρου (βλ. παραπάνω), ενεργούνται μεν κατά διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης, με επιλογή, κατόπιν σύγκρισης αυτών που έχουν τα τυπικά προς προαγωγή προσόντα, εκείνων που συγκεντρώνουν τα μείζονα ουσιαστικά προσόντα, ανεξάρτητα από την σειρά αρχαιότητας, η οποία συνεκτιμάται απλώς με τα λοιπά στοιχεία κρίσεως, πλην όμως και οι προαγωγές αυτές πρέπει να αιτιολογούνται κατά τρόπο που να καθιστά εφικτό τον ακυρωτικό έλεγχο (βλ. ΣτΕ 3054/2013, 2243/2011), όχι μόνον όταν από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει κατάδηλη υπεροχή του παραιφθέντος έναντι των προαχθέντων (βλ. ΣτΕ 134/1996, 822/1982, 299/1980, 3178/1978, 2659/1975), αλλά και όταν παραλείπεται κάποιος δικαστικός αντιπρόσωπος διότι κρίνεται ακατάλληλος προς προαγωγή (βλ. ΣτΕ 1893/1998, 2268/1997, 3361/1996, πρβλ. ΣτΕ 134/1996).

VII. ΜΟΝΙΜΟΤΗΤΑ

- 16 Έχει επίσης κριθεί (ΣτΕ Ολ. 1190/2022) ότι τα μέλη του κύριου προσωπικού του ΝΣΚ χαρακτηρίζονται από το Σύνταγμα ως λειτουργοί (και, μάλιστα, μόνιμοι, σύμφωνα με το άρθρο 33 ν. 3086/2002¹²) και προβλέπεται ότι εφαρμόζονται επ' αυτών αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 5 του άρθρου 88 και της παραγράφου 5 του άρθρου 90 Σ. Ενόψει των ανωτέρω, τα μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους απολαύουν και αυτά των ίδιων εγγυήσεων, οι οποίες θεσπίζονται,

¹² Ήδη, κατ' όμοια διατύπωση, άρθ. 3 ν. 4831/2021.

από την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 103 παρ. 4 Σ., υπέρ των μόνιμων δημόσιων υπαλλήλων (βλ. ΣτΕ 585/2008, 274/2007, 3316/1979). Συνεπώς, τα μέλη του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους νομίμως μετέχουν, ως απολαύοντα και αυτά της συνταγματικής προστασίας της μονιμότητας, στη συγκρότηση των υπηρεσιακών συμβουλίων, υπολογιζόμενα στο ελάχιστο, απαιτούμενο από το Σύνταγμα, για τη νόμιμη συγκρότηση του σχετικού υπηρεσιακού συμβουλίου, ποσοστό των δύο τρίτων.

VIII. ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΣΤΙΣ ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΝΣΚ

1. Προηγούμενη ακρόαση και προαγωγή των μελών του ΝΣΚ

Έχει κριθεί από το ΣτΕ (ΣτΕ 2243/2011) σε υπόθεση που αφορούσε παράλειψη του αιτούντος για προαγωγή του στον βαθμό του Παρέδρου του ΝΣΚ έναντι άλλων μελών του ΝΣΚ, ότι γενικώς ότι από τις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 2 Σ. και του άρθρου 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας δεν επιβάλλεται στη Διοίκηση η υποχρέωση της προηγούμενης ακροάσεως του ενδιαφερομένου πριν από τη διενέργεια υπηρεσιακών μεταβολών που στηρίζονται σε αντικειμενικά δεδομένα, όπως είναι οι προαγωγές (ΣτΕ 200/2008, 660/2005, 3134/2004, 660/2005). Κατά συνέπεια δεν ήταν επιβεβλημένη από τις αναφερθείσες διατάξεις η κλήση του αιτούντος προς ακρόαση πριν από τη διενέργεια της κρίσης του προς προαγωγή, η οποία στηρίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα που ανάγονται στα κατά τον νόμο υπηρεσιακά του προσόντα. Στη συγκεκριμένη δε περίπτωση, αν και η διάταξη του άρθρου 45 παρ. 3 ν. 3086/2002¹³ προέβλεπε ως υποχρεωτική την κλήση του κρινόμενου ενώπιον της Ολομέλειας εάν το ζητήσει με έγγραφη αίτησή του, ο αιτών υπέβαλε εγγράφως τέτοιο αίτημα.

2. Συμμετοχή μελών του Υπηρεσιακού Συμβουλίου που εξέτασε το ζήτημα στην κατόπιν προσφυγής διαδικασία στην Ολομέλεια του ΝΣΚ

Έχει κριθεί από το ΣτΕ (ΣτΕ 2243/2011, 3054/2013), σε υπόθεση που αφορούσε παράλειψη του αιτούντος για προαγωγή του στον βαθμό του Παρέδρου του ΝΣΚ έναντι άλλων μελών του ΝΣΚ, ότι η διάταξη του άρθρου 45 παρ. 4 ν. 3086/2002¹⁴, σύμφωνα με την οποία δεν αποκλείονταν να συμμετάσχουν στην Ολομέλεια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους μετά την άσκηση προσφυγής τα μέλη ή ο εισηγητής του υπηρεσια-

¹³ Στον νέο Οργανισμό του ΝΣΚ (ν. 4831/2021), στο αντίστοιχο άρθρο (67 παρ. 2) προβλέπεται ότι «Κατά την συζήτηση στην Ολομέλεια καλείται ο προσφεύγων για ακρόαση και παροχή διευκρινίσεων».

¹⁴ Η διάταξη επαναλαμβάνεται με το ίδιο περιεχόμενο και στον νέο Οργανισμό (άρθ. 67 παρ. 3 ν. 4831/2021).

κού συμβουλίου που εξέτασε προηγουμένως το ζήτημα, προκειμένου να ενημερωθεί πληρέστερα η Ολομέλεια για την κρίση του υπηρεσιακού συμβουλίου, δεν έρχεται σε αντίθεση προς το Σύνταγμα και ειδικότερα προς την αρχή της αμεροληψίας, κι αυτό ενόψει του χαρακτήρα του ΝΣΚ (συνταγματικά κατοχυρωμένο σώμα της Διοίκησης με ιδιαίτερο θεσμικό ρόλο και αρμοδιότητες) και των αυξημένων εγγυήσεων για το κύριο προσωπικό του.

- 19 Συναφώς, και για τον ίδιο παραπάνω λόγο, η συμμετοχή στην Ολομέλεια μελών του ΝΣΚ που είχαν συμμετάσχει στην σύνθεση του πειθαρχικού συμβουλίου –στην περίπτωση που η Ολομέλεια του ΝΣΚ εξετάζει εφέσεις κατά αποφάσεων των πειθαρχικών συμβουλίων που επιβάλλουν πειθαρχικές ποινές σε βάρος των μελών του– δεν προσκρούει στην αρχή της αμεροληψίας της Διοίκησης, η οποία απορρέει από το σύνολο των εγγυήσεων που καθιερώνονται από το Σύνταγμα για τον πολίτη και ειδικότερα από τις διατάξεις του άρθρου 2 Σ. που επιβάλλουν τον σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου καθώς και από τη συνταγματική αρχή του κράτους δικαίου (ΣτΕ 2853/2019).

3. Συνταγματικότητα της προϋπόθεση διετούς υπηρεσίας στην επαρχία για προαγωγή

- 20 Σε υπόθεση που αφορούσε παράλειψη προαγωγής στον βαθμό του Νομικού Συμβούλου κρίθηκε (ΣτΕ 2291/2022) ότι η θέσπιση από τον νομοθέτη (βλ. άρθ. 44 ν. 3086/2002, ήδη προβλέπεται όμοια κατά περιεχόμενο διάταξη στο άρθ. 65 ν. 4831/2021) της υποχρέωσης διετούς υπηρεσίας στην επαρχία ως τυπικού προσόντος για την προαγωγή Παρέδρου στον βαθμό του Νομικού Συμβούλου δεν εγείρει ζητήματα συνταγματικότητας και δεν παρίσταται προδήλως δυσανάλογη, δεδομένου ότι α) υπαγορεύθηκε από σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, δηλαδή την κάλυψη των αυξημένων υπηρεσιακών αναγκών των μονάδων της περιφέρειας και την επίτευξη της ορθολογικής οργάνωσης του ΝΣΚ, β) το εν λόγω τυπικό προσόν δύναται να αποκτηθεί καθ' όλη τη διάρκεια της υπηρεσίας του μέλους του ΝΣΚ είτε στον βαθμό του Παρέδρου είτε στους προηγούμενους βαθμούς, γ) η υποχρέωση υπηρετήσεως στην επαρχία επί διετία είναι μικρής διάρκειας σε σύγκριση με τον –κατά τον νόμο– απαιτούμενο για προαγωγή χρόνο παραμονής στους προηγούμενους βαθμούς και δ) η αδυναμία προαγωγής στον βαθμό του Νομικού Συμβούλου δεν είναι οριστική και διαρκής αλλά το σχετικό κώλυμα έχει παροδικό χαρακτήρα και αίρεται μόλις συμπληρωθεί το τυπικό προσόν.

4. Ασυμβίβαστο μελών του ΝΣΚ με άλλη μισθωτή υπηρεσία ή εργασία και εύρος εξαίρεσης

- 21 Η κατά την παρ. 1 του άρθρου 38 του ν. 3086/2002 απαγόρευση στους λειτουργούς του ΝΣΚ να παρέχουν, παράλληλα με την άσκηση των καθηκόντων τους, οποιαδήποτε

άλλη μισθωτή υπηρεσία ή εργασία δεν αντίκειται στα άρθρα 5 παρ. 1, 25 παρ. 1 εδ. δ΄ Σ. και 8 της ΕΣΔΑ. Η πρόβλεψη από το άρθρο 38 παρ. 2 ν. 3086/2002 εξαίρεσης¹⁵ μόνο για τα μέλη ΔΕΠ και όχι για τα μέλη ΣΕΠ του ΕΑΠ δεν αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 και 4 Σ. (ΣτΕ 197/2020).

5. Εύρος του ακυρωτικού ελέγχου σε μετάθεση μέλους του ΝΣΚ χωρίς αίτηση

Στην ειδική περίπτωση της μετάθεσης μελών του ΝΣΚ χωρίς αίτησή τους και εφόσον συντρέχουν υπηρεσιακές ανάγκες είχε κριθεί (ΣτΕ 846/2013) ότι, αν και, κατά την έννοια του άρθρου 9 παρ. 3 εδάφ. β) περίπτ. γγ) του π.δ. 238/2003, αν και απαιτείται αιτιολογημένη γνωμοδότηση του οικείου Υπηρεσιακού Συμβουλίου¹⁶ που λάμβανε υπόψη μια σειρά από παράγοντες και κατά της οποίας χωρεί αίτηση ανάκλησης από τον ενδιαφερόμενο ενώπιον της Ολομέλειας του ΝΣΚ για σπουδαίο λόγο, ωστόσο η ουσιαστική εκτίμηση από το Υπηρεσιακό Συμβούλιο της βαρύτητας των λόγων οι οποίοι επιβάλλουν τη μετάθεση του μέλους του ΝΣΚ δεν υπόκειται σε ακυρωτικό έλεγχο, εκτός αν συντρέχει περίπτωση κακής χρήσεως της διακριτικής εξουσίας ή πλάνης περί τα πράγματα ή μη λήψης υπόψη ουσιαστών στοιχείων.

22

¹⁵ Το πεδίο της εξαίρεσης που επιτρέπει στα μέλη του ΝΣΚ να παρέχουν διδακτικό έργο μόνο όταν εκλέγονται ως μέλη ΔΕΠ Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων κι όχι να παρέχουν διδακτικό έργο με άλλες μορφές στα ίδια ΑΕΙ, παρέμεινε αμετάβλητο στον νέο Οργανισμό του ΝΣΚ (βλ. άρθ. 54 παρ. 2 ν. 4831/2021).

¹⁶ Κατ' όμοια διατύπωση στον νέο Οργανισμό του ΝΣΚ (βλ. άρθ. 68 παρ. 4 ν. 4831/2021) αναφέρεται ότι «4. Μετάθεση λειτουργού, χωρίς αίτησή του, γίνεται μόνο με αιτιολογημένη γνωμοδότηση του οικείου Υπηρεσιακού Συμβουλίου κατά της οποίας ασκείται αίτηση ανάκλησης ενώπιον της Ολομέλειας του ΝΣΚ, για σπουδαίο λόγο».